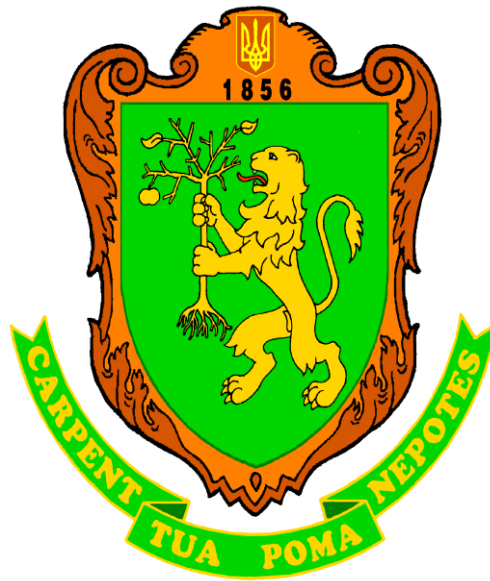

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СУДОВА МЕДИЦИНА І ПСИХІАТРІЯ»

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма – «Право»

Форма навчання – денна, заочна.

Компонент освітньої програми – вибіркова, фахова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіка навчального процесу.

Мова викладання – українська.

АНОТАЦІЯ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Судова медицина і психіатрія» є сукупність медичних та психіатричних знань, що необхідні слідчому, працівнику оперативних підрозділів для ефективної організації досудового розслідування вбивств, заподіяння тілесних ушкоджень, звалтувань та інших злочинів, де в провадженнях учасники виявляють ознаки психічних розладів чи захворювань, а також джерелами доказів виступають такі біологічні об'єкти, як труп, тіло живої людини з ушкодженнями, сліди виділення та частини організму: кров, слина, сперма, волосся тощо.

Серед юридичних дисциплін вона найтісніше пов'язана з криміналістикою, яка вивчає науково-технічні проблеми збирання і дослідження доказів. При розслідуванні злочинів проти особи криміналістика настільки тісно стикається із судовою медициною, що провести між ними яку-небудь межу дуже важко.

Знання основних положень судової медицини та психіатрії складає основу фахової підготовки майбутніх правоохоронців. Здобувачі освіти на базі здобутих знань, засвоєння професійних навичок з судової медицини та психіатрії можуть виконувати свої функції у органах дізнання, слідства, прокуратури інших правоохоронних органах.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є медичні та біологічні питання, які виникають в процесі розслідування та судового розгляду кримінальних справ, психічні розлади, які мають правове значення у кримінальному та цивільному судочинстві.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни «Судова медицина і психіатрія» є формування у студентів необхідних знань з організаційно процесуальних основ судово-медичної та судово-психіатричної експертизи, з основ судово-медичної травматології, токсикології, експертизи речових доказів, вивчення психопатологічних станів та їх судово-психіатрична оцінка.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Судова медицина і психіатрія» є: розширення кола знань про засоби і методи розслідування та попередження кримінальних правопорушень; ознайомлення з досягненнями, завданнями та нормативно-правовими положеннями судово-медичної та судово-психіатричної експертизи; ознайомлення з основними сучасними школами, напрямками, концепціями; набуття навичок практичної діяльності в розслідуванні кримінальних правопорушень, забезпеченні прав і свобод громадян, гарантованих Конституцією України; формування у здобувачів вищої освіти навичок аналітичного мислення, виховання критичного та неупередженого ставлення до громадян, які потрапили в орбіту кримінальних процесуальних відносин, незалежно від їх процесуального статусу з використанням практики Європейського суду з прав людини; формування знань про обставини, за яких необхідно обов'язково призначати судово-медичну та судово-психіатричну експертизу, а також про права і обов'язки експертів, органів досудового розслідування, прокуратури та суду, інших учасників провадження щодо призначення і проведення такого виду експертизи; формування вмінь щодо професійного осмислення понять осудності, неосудності, дієздатності, недієздатності, правильному їх використанню в повсякденній практиці; набуття вмінь правильної поведінки з психічно хворими; здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

При викладенні дисципліни «Судова медицина і психіатрія» застосовуємо три групи методів навчання: словесні, наочні, практичні.

Лекція – це метод, за допомогою якого викладач у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою.

Розповідь – це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форму розкриття

навчального матеріалу з метою спонукання студентів до створення в уяві певного образу. Інколи цей метод називають «малювання словом».

Пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого педагог розкриває сутність певного явища, закону, процесу. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду студентів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних. З цього погляду виділяють два види бесіди: евристичну й репродуктивну. За місцем у навчальному процесі розрізняють вступну, поточну й підсумкову бесіди.

Робота з книгою – займає чільне місце серед групи словесних методів. Студенти мають розуміти, що основне джерело отримання наукової інформації – не викладач, а книга. Тому так важливо навчити студентів методів і засобів самостійної роботи з книгою: читання, переказу, виписування, складання плану, рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, схем, графіків та ін.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто зауважити, що ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація – це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у природі, динаміці.

Ілюстрація – метод навчання, за якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлини, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Спостереження як метод навчання передбачає сприймання певних предметів, явищ, процесів у природному й виробничому середовищі без втручання у ці явища і процеси.

У навчальній практиці на семінарських заняттях з дисципліни «Транспортне право України» значне місце відводиться вправам.

Вправа – це метод навчання, сутність якого полягає у цілеспрямованому, багаторазовому повторенні студентами окремих дій чи операцій з метою формування умінь та навичок. Щодо навчальної мети використовуємо такі вправи: підготовчі, пробні (попереджувальні, коментовані, пояснювальні), творчі. Вибір системи вправ зумовлюється дидактичними завданнями. Різноманітність вправ, особливо творчого характеру, ігрової спрямованості позитивно впливає на підтримання інтересу до навчальної діяльності.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

1. Курс передбачає роботу в колективі.
2. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
3. Після здійснення вибору даної дисципліни, вона стає обов'язковою для вивчення та включається до індивідуального навчального плану студента.
4. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із керівником курсу та презентувати виконані завдання під час консультації викладача.
5. Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.
6. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
7. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.
8. Списування під час контрольних робіт заборонене (в т.ч. із використанням

мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

9. Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM.US. Також викладач і студенти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі компетентності:

Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми «Право»):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми «Право»):

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Судова медицина і психіатрія» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання (ПРН відповідно до освітньої програми «Право»):**

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Судова медицина і психіатрія» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Залік – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання індивідуальних завдань та вирішення кейсів тощо на практичних заняттях) протягом семестру.

Критерії оцінювання знань студентів визначені у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП**.

За рішенням засідання кафедри студент може бути додатково оцінений за участь у наукових конференціях, підготовку наукових публікацій, участь у Всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт, Всеукраїнських олімпіадах за спеціальністю, виконання досліджень тощо.

Оприлюднення результатів заліку проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність – дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП». Доступний за посиланням: <http://surl.li/uuwkzp>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет судової медицини. Правові та організаційні основи судово-медичної експертизи

Предмет і завдання судової медицини. Правові, процесуальні та організаційні основи судово-медичної експертизи. 3. Об'єкти судово-медичної експертизи. Документація судово-медичної експертизи.

Тема 2. Судова травматологія

Поняття судової травматології. Особливості ушкоджень тупими предметами. Особливості ушкоджень гострими знаряддями. Ушкодження від пострілу із вогнепальної зброї (вогнепальні ушкодження). Ушкодження від дії електроструму. Ушкодження від дії високих та низьких температур.

Тема 3. Судово-медична танатологія

Судово-медична класифікація смерті. Ранні та пізні трупні явища. Документація судово-медичної експертизи трупа. Особливості експертизи трупів невідомих осіб, розчленованих, скелетованих та ексгумованих.

Тема 4. Судово-медична токсикологія

Дефініція поняття «токсикології». Класифікація отрут і отруєнь. Діагностика та документування отруєння. Судовотоксикологічні дослідження. Судовомедична діагностика отруєнь окремими хімічними речовинами та сполуками

Тема 5. Судово-психіатрична експертиза. Основи загальної психопатології.

Предмет і завдання судової психіатрії. Об'єкти судово-психіатричної експертизи. Підстави призначення і порядок проведення судово-психіатричної експертизи. Права та обов'язки судово-психіатричних експертів. Види судово-психіатричних експертиз. Причини психічних хвороб. Перебіг психічних хвороб. Класифікація психічних хвороб. Методика обстеження психічнохворих. Симптоматологія психічних хвороб. Основні синдроми психічних хвороб.

Тема 6. Психіатрична експертиза учасників судового процесу

Психіатрична експертиза обвинувачуваних. Поняття осудності, обмеженої осудності та неосудності. Критерії неосудності. Питання для судово-психіатричної експертизи. Заходи медичного характеру, що застосовуються до психічно хворих. Експертиза свідків. Експертиза потерпілих. Експертиза засуджених. Судово-психіатрична експертиза у цивільному процесі. Питання недієздатності психічно хворих.

Тема 7. Заходи медичного характеру для попередження суспільнонебезпечних дій психічнохворих

Суспільно небезпечні дії психічно хворих. Типи суспільної небезпечності (активний та пасивний). Профілактичні заходи стосовно суспільно небезпечних дій психічно хворих. Примусові заходи медичного характеру (поняття та мета, особи, до яких застосовуються, критерії для застосування). Види примусових заходів медичного характеру. Примусове лікування.

Тема 8. Особливості психічних розладів у злочинців. Психологія окремих видів злочинності. Злочинність неповнолітніх жінок, осіб похилого віку, їх відмінності

Зміни психічної діяльності у злочинців. Особливості скоєння тяжких злочинів, і правова їх оцінка. Кваліфікація даного типу злочинної діяльності правоохоронцями.

Тема 9. Особливість вчинення особливо тяжких злочинів психічно хворими особами. Правові підстави та порядок проведення заочної, посмертної судово – психіатричної експертизи.

Законодавство України і порядок визначення особливо тяжких злочинів на мережах України. Судово-психіатрична експертиза і правова оцінка особливо тяжких злочинів, скоєних психічно хворими особами і підстави для примусового лікування. Законодавство України та правові повноваження щодо проведення заочної, посмертної судово-психіатричної експертизи.

Тема 10. Особливості психічних розладів у злочинців. Психологія окремих видів злочинності.

Злочинність неповнолітніх жінок, осіб похилого віку, їх відмінності. Злочинність у алкоголіків і наркоманів. Зміни психічної діяльності у злочинців. Особливості скоєння тяжких злочинів, і правова їх оцінка. Кваліфікація даного типу злочинної діяльності правоохоронцями. Судово-психіатрична експертиза алкоголіків і наркоманів. Патологічні зміни психічної діяльності у хворих на алкоголізм та наркоманів, морфологічні зміни у головному мозку у даної групи хворих. Судово-психіатрична експертиза протиправних і злочинних дій алкоголіків та наркоманів, класифікація їх злочинних дій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія : підручник. Харків : Право, 2018. 375 с.
2. Григус І.М., Самороков В.О., Цимбалюк В.І., Цимбалюк О.В. Судова медицина та судово-психіатричні експертизи. Львів: Новий Світ 2000, 2014. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/7514/>
3. Жабокрицький С. В., Чуприков А. П. Судова психіатрія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2004. 176 с.
4. Колесник В.А. Судова психіатрія : курс лекцій. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 128 с.
5. Марчук А.І. Судова психіатрія : навч. посіб. Київ : Атіка, 2004. 239 с.
6. Недоступ М. Ф. Судова медицина та психіатрія : навч.-метод. посіб. / М. Ф. Недоступ. – Северодонецьк : ЛДУВС імені Е.О. Дідоренка, 2021. 305 с.
7. Нетудихатка О.Ю., Мавед О.О. Судова медицина: навч. посіб. Харків: Бурун і К. 2012. 240с.
8. Психіатрія і наркологія : підручник для студ. ВНЗ / Сонник Г. Т. та ін. ; за ред. О. К. Напресенка. Вид. 3-е, випр. Київ : Медицина, 2017. 422 с.
9. Психопатологічні синдроми : навч. посіб. / Русіна С. М. та ін. Чернівці : БДМУ, 2017. 128 с.
10. Судова медицина та психіатрія : навч. посіб. / [Кікінчук В. В., Лозова С. М., Гусева В. О. та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 184 с.
11. Цільмак О.М. Судово-психіатрична експертиза: навч. посіб. Одеса: РВВ ОДУВС, 2014. 104 с.
12. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
13. Про затвердження Порядку проведення судово-психіатричної експертизи: МОЗ України; Наказ, Порядок, Форма типового документа від 08.05.2018 № 865. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18#Text>.
14. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної цитології бюро судово-медичної експертизи: МОЗ України; Правила від 17.01.1995 № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0251-95#Text>
15. Груздь, О. І., & Литвиненко, О. Г. (2024). ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*, 6(2), 22–28. <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2023-2-6-4>.
16. Грига М.А. Експертні дослідження, актуальні в умовах воєнного стану. Проблеми кваліфікації та розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану :

матеріали науково-теоретичної конференції, м. Київ, 26 травня 2022 року. С. 58–62.

17. Офіс Генерального прокурора України. Діяльність. Статистика. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushehnyia-tarezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>

Інтернет-ресурси

1. Верховна Рада України, офіційний вебпортал парламенту України, Законодавство України : сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Освітній портал: Освіта. URL: www.osvita.org.ua
3. Офіційний сайт Судової влади України: <https://lh.pl.court.gov.ua/sud1617/pres-centr/news/245609/>

Політика щодо академічної доброчесності

Політика щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності з урахуванням норм «Положення про академічну доброчесність у Львівському національному університеті природокористування (затверджене вченою радою університету від 22.02.2022 р., протокол № 6).